

Hurtigt, langsomt og AI

Hvad sker der, når samfundet konstant kalder på det hurtige, og samtidig kræver, at det hurtige skal være rationelt?

□ **Michael Christian Andersen og Muhamed Fajkovic**, informationsspecialister ved Københavns Universitetsbibliotek, Det Kgl. Bibliotek

Vi er alle tidens undersætter og det i en sådan grad, at selv vores måde at tænke på har en tidsdimension. Via tidsmetaforer beskriver vi vores hverdagslige oplevelser: 'Det tager lige to sekunder', eller 'Det tog en evighed' – udsagn, der ikke er udtryk for objektive tidsmålinger, men vores subjektive opfattelser af varigheden af noget i forhold til vores forventninger, tålmodighed, resultater osv. I bogen *At tænke - hurtigt og langsomt*¹, anvender psykolog Daniel Kahneman disse to modsætningsfulde adjektiver til at beskrive to forskellige (og nødvendige) måder, vi mennesker tænker på: enten instinktivt/følelsesmæssigt/hurtigt eller rationelt/logisk/langsomt. Men hvad sker der, når samfundet konstant kalder på det hurtige, men samtidig kræver, at det hurtige skal være rationelt?

I vores netop udkomne artikel, *Slowing Down or Speeding Up? Reflections on AI and Slow*

*Librarianship*², reflekterer vi over tiden som koncept i konteksten af AI og informationsøgning. Vi er især interesserede i at undersøge, hvordan tiden ofte anvendes som argument for anvendelse af AI på bekostning af andre aspekter i en litteratursøgningsproces. Vi ser det som en del af en større, neoliberal tendens i forbrugersamfundet, hvor tiden betragtes som en vare, man er i besiddelse af, og hvor det handler om at bruge tiden effektivt – og hvor effektivitet forstås som umiddelbart resultatgivende – som noget, der sparer os tid. Dermed ender vi ofte i en tautologisk kortslutning: Vi skal løbe hurtigere for at spare tid, for at kunne løbe endnu hurtigere for at ... Men hvad der i virkeligheden gives køb på (eller mistes), når man har et sådant fokus, er, som sociologen Barbara Adam skriver³, ikke altid klart.

Alt handler ikke om tid

I artiklen argumenterer vi for at trække behovet for at effektivisere tiden ud af informationsøgningsprocesser og søger inspiration i *Slow*-bevægelsen, der havde sin *heyday* i midten af 2010'erne (hovedsageligt i forhold til fødevarekonsumption, men også inden for informationsøgning). I *Slow*-bevægelsen antages mindfulness ofte for at være den over-

ordnede pointe, som lidt hurtigt kan oversættes til det *at være til stede* i handlinger. Selv om det – *at være til stede* – er en rumlig metafor, så har det i høj grad et tidsligt aspekt, for det kræver tid at være til stede. *Slow* udtrykte således en specifik form for mindfulness, hvor det at være langsom ikke var et problem, men en kvalitet i sig selv.

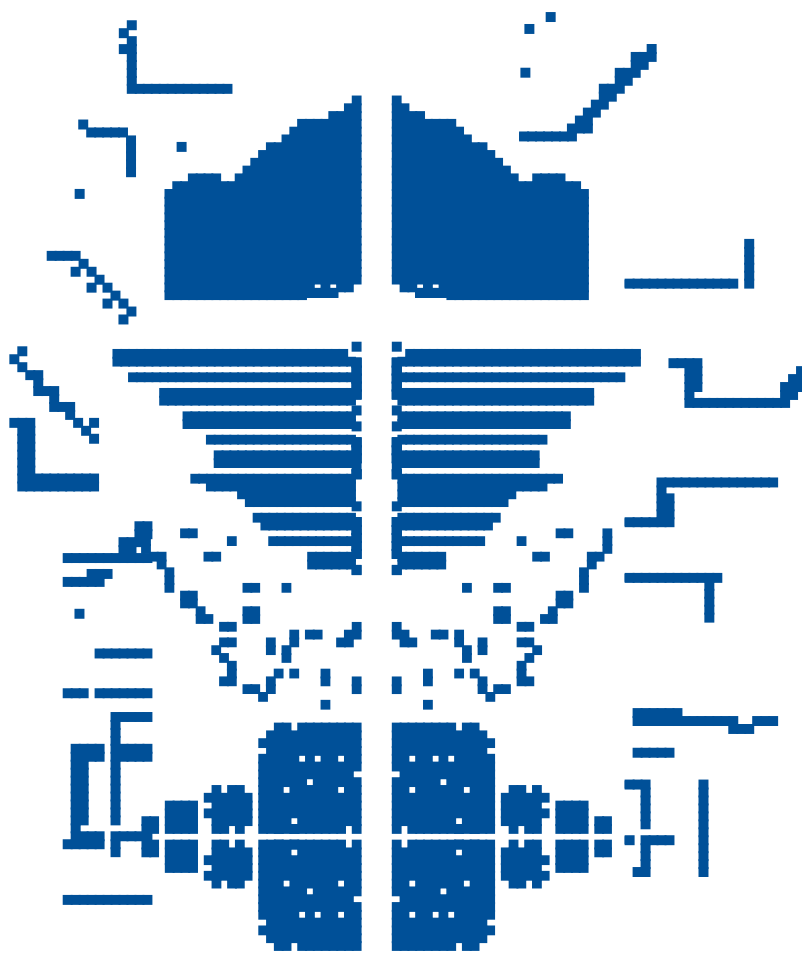
Hvis en proces, som for eksempel litteratursøgning, består af komponenter såsom kvalitet og gennemskuelighed, men også refleksiv og iterativ læring, så kan argumentet for brugen af AI-værktøjer ikke alene være, at 'Det går så hurtigt'. I artiklen skitserer vi således, hvordan vi i vores arbejde med biblioteksundervisning på Københavns Universitet forsøger at fjerne det tidslige aspekt ved brugen af AI og i stedet gøre anvendelsen af AI (hvis man som studerende gerne vil anvende det) til en bevidst proces præget af en kritisk tilgang, hvor det at spare tid ikke er alfa og omega. Vi skriver:

"Artiklen peger på de farer, der kan være forbundet med en stiltiende accept – uden en grundig diskussion – af det tidsbesparende argument som en af de væsentligste grunde til at integrere AI i alle aspekter af vores liv generelt samt i vores biblioteksundervisning specifikt. Som en potentiel løsning foreslår vi at implementere og benytte '*slow librarianship*'-principperne, der fordrer en *mindful* tilgang til litteratursøgning og understøtter en kritisk tilgang hos studerende, når de anvender AI."²

Som med AI som med heste

Ideen til artiklen kom netop, fordi vi, i en ledig stund, på en informationsvidenskabskonference, hvor AI figurerede i ni ud af ti oplæg, kom til at dele betragtninger om, hvordan folk konstant italesætter tiden, når de skal legitimere brugen af generativ-AI modeller. Udtalelser såsom 'Jeg spurgte bare ChatGPT' eller 'Så gjorde ChatGPT det på ingen tid', (men også irritation, når ChatGPT er langsom, på internettet ofte udtrykt som: 'Min ChatGPT *lagger* ...'), udtrykker alle den inhærente sammenhæng, der er kommet mellem en idé om en mere effektiv brug af tid og AI. Det vil vi gerne sætte spørgsmålstegn ved, og vi er muligvis ikke alene om at gå rundt med disse tanker.

Udgivelsen af vores artikel havde således et sjovt efterspil: Vi kom i kontakt med nogle af vores amerikanske kollegaer, hvor vi morede os over den tilfældighed, at de havde afholdt en paneldiskussion⁴, hvis titel var næsten identisk med vores artikels. Måske er det et tegn på, at en mere kritisk og reflekterende tilgang til AI er på vej – og det kan vi kun håbe på, for som forfatteren Ursula K. Le

Guin skriver i sin postapokalyptiske science fiction-roman *Always Coming Home* fra 1985:

If you don't teach machines and horses to do what you want in their way, they'll teach you to do what they want in your way.

Slutnoter

- 1) Kahneman, Daniel. 2011. *Thinking, Fast and Slow*. Farrar, Straus and Giroux.
- 2) Andersen, Michael Chritian, og Muhamed Fajkovic. 2026. "Slowing Down or Speeding Up? Reflections on AI and Slow Librarianship". *Journal of Education for Library and Information Science* 67 (3): 288–94. <https://doi.org/10.3138/jelis-2025-0054>.
- 3) Adam, Barbara. 2004. *Time*. Key Concepts. Polity.
- 4) Makula, Amanda, Meredith Farkas, og Heather Sardis. 2026. *Slowing Down or Speeding Up? AI & Slow Librarianship in Academic Libraries*. https://digital.sandiego.edu/library_facpub/43/.